

مقدمه ناشر

معمولاً وقتی بارون میاد هر کی به حالی می‌شه! یکی طبع شاعرانش گل می‌کنه، یکی دلش می‌گیره و یکی ذوق می‌کنه و می‌زنه زیر آواز و ...

ولی من یکی از باحال‌ترین خاطراتم رو با یکی از دوستان از هوای بارونی دارم.

یه روز که با این رفیق جان بیرون بودیم، بارون خوبی شروع به باریدن کرد، منم کلی خوشحال که به‌به عجب هوایی، حال می‌ده الان فلان‌جا باشی و یه کتاب خوب جلوت باشه و یه موزیک خوب و ... که رفیقم بلند گفت نوش جونت «آپوش جان»!!!
من گفتم جانم؟! گفت با تو نبودم با آپوش بودم! گفتم کی کی؟

گفت می‌دونی جریان این بارون و رعدوبرق و این صداها تو عالم اسطوره‌شناسی یعنی چی؟

گفت داستان از این قراره که تیشتر که ایزد بارون بود با آپوش دیو خشکسالی وارد جنگ می‌شه. اول آپوش، تیشتر رو شکست می‌ده و تیشترم به اهورامزدا گِله می‌کنه که چون مردم من رو دعا و ستایش نمی‌کنن، قدرت من کم شده. اهورامزدا و مردم شروع می‌کنن به ستایش و دعا برای تیشتر؛ که بعد از اون دعاها نیروی تیشتر بیشتر می‌شه و می‌تونه آپوش رو شکست بده. وقتی آپوش که جلوی بارون رو گرفته بود شکست می‌خوره، ابرها می‌تونن ببارن و بارون میاد ...

مردم قدیم اعتقاد داشتن وقتی رعدوبرق می‌شه، در واقع نوری که دیده می‌شه، بر خورد شمشیر و گرز آپوش و تیشتره و صدای رعد، صدای نعره آپوش که تیشتر داره بهش ضربه می‌زنه ...

خلاصه این که کلی کیف کردم از این داستان خفن! تا حالا به بارون از این نظر نگاه نکرده بودم و فهمیدم کلی از این اسطوره‌های خوب و باحال داریم. شاید جالب باشه که بدونین این دوست من با این که رتبه تک‌رقمی کنکور داشت به عشق تاریخ و اسطوره‌شناسی مدرک لیسانس و فوق لیسانس دانشگاه سراسری رو تو رشته تاریخ گرفته.

خیلی وقت‌ها درس‌هایی مثل تاریخ مظلوم واقع می‌شن و کم‌تر بهشون اهمیت داده می‌شه، یکی از علت‌هاش می‌تونه این باشه که ما واقعاً نگاهمون به این درس محدود شده به دونستن یک سری تاریخ که مربوط به وقوع اتفاق‌های مختلفه ...

امیدوارم شماها این دید رو عوض کنین و تاریخ واقعی رو به ماها یاد بدین و خودتون تاریخ‌ساز بشین.

جا داره در انتهای کار از مؤلف‌های خوبمون خانم سحرخیز و آقای غلامی‌نژاد تشکر کنم و هم‌چنین از خانم طاهری و آقای احمدپور، از بچه‌های خوب و واحد تألیف و مرسی از زحمات دوستان خوب واحد تولیدمون که مثل همیشه همراه و کمک ما بودند.

مقدمه مؤلفان

با سلام به شما دوازدهمی‌های پرانرژی در ابتدا از شما ممنونم که امسال هم کتاب ماجراها رو به عنوان کتاب کمک درسی انتخاب کردین. کتاب ماجراهای تاریخ دوازدهم هم دقیقاً مثل سال قبل در ابتدای هر درس یک درس‌نامه خیلی خوب داره. بعدش پرسش‌های نمونه رو براتون جواب دادیم. شما می‌دونید که امسال امتحانات خرداد ماهتون نهایی هست بعد از درس‌نامه هر درس شش مدل سؤال از کل مطالب هر درس گذاشتیم: سؤال‌های درست و نادرست، جای خالی، بیابید، پاسخ کوتاه، تشریحی و تست. شما در این دوازده درس با سؤالات نهایی آشنا می‌شین. دوتا خبر خوش براتون دارم. اول این‌که در لابه‌لای سؤال‌ها تمام سؤال‌های امتحان نهایی سال‌های قبل گنجانده شده و شما رو با شیوه طراحان سؤال امتحانات نهایی آشنا می‌کنه و خبر خوش دوم این‌که در بسیاری از سؤالات نکاتی آورده شده که در سؤالات کنکور سال‌های قبل از شون سؤال اومده؛ پس شما با مطالعه کتاب ماجراها هم با سؤالات نهایی آشنا می‌شین و هم سؤالات کنکور سراسری. راستی به غیر از سؤالات هر درس، دو نمونه امتحان ترم اول و چهار نمونه امتحان ترم دوم با پاسخ‌نامه هم براتون گذاشتیم. رمز موفقیت شما خواندن مستمر و تکرار و تکرار و تکرار هست. اگر به طور مستمر کتاب رو مطالعه کنید، مطمئن باشید با نمره عالی امتحان نهایی را خیلی راحت پشت سر گذاشته و استفاده از این کتاب رو به بچه‌های سال بعد هم توصیه می‌کنید.

فهرست

۸۱ درس هفتم **ایران در دوره حکومت رضاشاه**
 ۸۷ سؤال‌های امتحانی

۷ درس اول **تاریخ دگرگونی گورن‌های منابع دوره معاصر**
 ۱۱ سؤال‌های امتحانی

۹۲ درس هشتم **جنگ جهانی دوم و پیمان برلین**
 ۱۰۱ سؤال‌های امتحانی

۱۵ درس دوم **جهان در استانیته دوره معاصر**
 ۲۳ سؤال‌های امتحانی

۱۰۶ درس نهم **نهضت ملی شدن صنعت نفت ایران**
 ۱۱۲ سؤال‌های امتحانی

۲۹ درس سوم **سیاست حکومت در عصر قاجار**
 ۳۷ سؤال‌های امتحانی

۱۱۸ درس دهم **انقلاب اسلامی**
 ۱۲۵ سؤال‌های امتحانی

۴۳ درس چهارم **اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی عصر قاجار**
 ۴۸ سؤال‌های امتحانی

۱۳۰ درس یازدهم **استقرار و تثبیت نظام جمهوری اسلامی**
 ۱۳۵ سؤال‌های امتحانی

۵۴ درس پنجم **نهضت مشروطه ایران**
 ۶۴ سؤال‌های امتحانی

۱۴۱ درس دوازدهم **جنگ تحمیلی و دفاع مقدس**
 ۱۴۶ سؤال‌های امتحانی

۶۹ درس ششم **جنگ جهانی اول و ایران**
 ۷۶ سؤال‌های امتحانی

۱۵۲ مشاوره شب امتحان

شماره صفحه امتحان	شماره صفحه پاسخ	
۱۵۳	۱۵۵	نمونه امتحان نیم‌سال اول (۱)
۱۵۶	۱۵۸	نمونه امتحان نیم‌سال اول (۲)
۱۵۹	۱۶۱	نمونه امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۱
۱۶۳	۱۶۵	نمونه امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۰
۱۶۷	۱۶۹	نمونه امتحان نهایی شهریورماه ۱۴۰۰
۱۷۰	۱۷۲	نمونه امتحان نهایی دی‌ماه ۱۴۰۰

دوستان خوبم!

شرایط سیاسی - اجتماعی سال‌های پس از کودتای ۲۸ مرداد که همراه با سرکوب مخالفان، نادیده گرفتن اصول قانون اساسی توسط محمدرضا شاه پهلوی و مداخله روزافزون آمریکا در ایران بود، شرایط را برای شکل‌گیری نهضت اسلامی فراهم آورد. در این درس به علل و عوامل شکل‌گیری نهضت تا پیروزی آن خواهیم پرداخت.

زمینه‌های سلطه آمریکا بر ایران

در سال‌های پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ تا اوایل دهه ۱۳۴۰، دولت آمریکا با وادار کردن حکومت پهلوی به اجرای برنامه‌های پیشنهادی خود، زمینه تسلط بر ایران و حفظ و تقویت این حکومت را فراهم کرده و به ایجاد و تقویت ساختارهای اقتصادی و اجتماعی اقدام کرد که موجب تشدید وابستگی و عقب‌ماندگی ایران شد.

- اهداف این برنامه‌ها
- ۱- حفظ حکومت پهلوی و تداوم سلطه آمریکا
 - ۲- مقابله با نفوذ شوروی در ایران

نخستین مرحله برنامه‌های اصلاحی: با عنوان اصلاحات ارضی در سال ۱۳۴۰، در زمان نخست‌وزیری علی امینی آغاز شد.

اصلاحات آمریکایی در ایران

۱- تصویب نامه انجمن‌های ابالتی و ولایتی

با رحلت آیت‌الله بروجردی در فروردین ۱۳۴۰، شاه فرصت را برای ادامه اصلاحات در ایران مناسب دید.

- شاه و نخست‌وزیرهایش
- امینی: رقابت شاه و علی امینی، نخست‌وزیر وقت، سرانجام به برکناری امینی انجامید.
 - علم: امیر اسدالله علم، که مورد اعتماد شاه بود، نخست‌وزیر و مأمور اجرای اصلاحات شد.

اولین اقدام دولت علم: در آغاز، اصلاح قانون انتخابات انجمن‌های ایالتی و ولایتی در دستور کار دولت علم قرار گرفت و با تصویب نامه هیئت دولت، تغییرات زیر در قانون انتخابات این انجمن‌ها ایجاد شد:

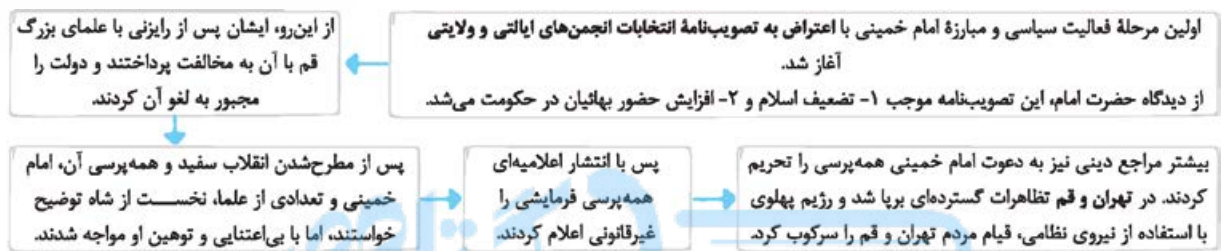

۲- اصول ۶گانه انقلاب سفید

در ادامه اجرای اصلاحات، شاه اصول ۶گانه‌ای را با عنوان انقلاب سفید مطرح کرد و آن را به تصویب دولت رساند. این اصول با تبلیغات فراوان، در بهمن ۱۳۴۱ به همه‌پرسی گذاشته شد و مورد استقبال دولت‌های آمریکا، انگلستان و شوروی قرار گرفت. هر چند انقلاب سفید در ایران، شعارهای فریب‌دهنده‌ای مانند بهبود وضعیت کشاورزی داشت، اما در عمل، جسم نیمه‌جان اشتغال و زندگی روستایی ایران را نیز در معرض خطر قرار داد.

آغاز مبارزه امام خمینی (ره)

اعتراض به تصویب نامه انجمن‌ها و همه‌پرسی انقلاب سفید:

واقعه مدرسه فیضیه

امام خمینی به همراه مراجع دیگر، در اعتراض به عملکرد حکومت، عید نوروز ۱۳۴۲ را عزای عمومی اعلام کردند و به افشای اقدامات شاه پرداختند. اوج این حرکت اعتراضی در مدرسه فیضیه قم اتفاق افتاد که با یورش مأموران حکومتی به خشونت کشیده شد. تلفات فاجعه: در حمله مأموران به مدرسه فیضیه قم و مدرسه طالبیه تبریز تعدادی از طلاب شهید و مجروح شدند.

واکنش امام: به دنبال این جنایت، امام خمینی (ره)،
در اعلامیه خود خطاب به شاه

۱- او را به طور مستقیم سرزنش کردند.
۲- تقیه و سکوت در برابر ظلم حکومت را حرام دانستند.

قیام ۱۵ خرداد

در آستانه محرم ۱۳۴۲ ش امام خمینی (ره) به سخنرانان مذهبی سفارش کردند که در مراسم مختلف، خطر اسرائیل را برای مردم توضیح دهند. آسیب‌های وارد شده بر جامعه اسلامی و مراکز دینی را بازگو کنند.

نکته

در مقابل سفارشات امام، حکومت هم سخنرانان مذهبی را ملزم کرد که علیه شاه و اسرائیل چیزی نگویند چرا که رژیم پهلوی به دلیل انگیزه‌های ضداسلامی، روابط نزدیکی با رژیم صهیونیستی داشت.

روابط بین رژیم پهلوی و اسرائیل از زبان مقامات آمریکایی: مقامات آمریکایی در اسناد خود این روابط را چنین توصیف کرده‌اند: «ایران با وجودی که اعمال اسرائیلی‌ها را در مقابل کشورهای دوست عرب خود (شاه اردن، مصر و ...) محکوم می‌کند، روابط خصوصی خوبی با اسرائیل دارد و با این که تبادلات سفیر در بین دو کشور انجام نشده است، ولی پیام‌های جاسوسی و اطلاعاتی بین دو کشور به طور منظم رد و بدل می‌شود و تکنسین‌های اسرائیلی در بیشتر پروژه‌های کشاورزی و غیره، مربوط به حال و آینده حضور دارند.»

- ۱- برخلاف تصور و خواست حکومت، مردم در عاشورای این سال با سردادن شعارهایی، حمایت‌های خود را از امام خمینی (ره) علنی ساختند.
- ۲- با وجود محدودیت‌های امنیتی، امام خمینی (ره) طی نطقی در عصر عاشورا در قم، شخص شاه را مخاطب قرار دادند و از تسلط آمریکا و اسرائیل بر حکومت پهلوی پرده برداشتند. این سخنرانی باعث خشم رژیم و دستگیری و انتقال امام به تهران شد.
- ۳- خبر دستگیری امام، مردم و مراجع و روحانیون را به واکنش واداشت.
- ۴- اعتراضات زیادی در شهرهای مختلف ایران بر پا شد؛ مردم در قم، تهران و ورامین به خاک و خون کشیده شدند و به دنبال آن عده‌ای از مبارزان، زندانی، اعدام و یا تبعید شدند.

رویدادهای
۱۵ خرداد ۱۳۴۲

قیام ۱۵ خرداد به رغم این که با سرکوب شدید حکومت پهلوی مواجه شد نتایج مهمی داشت:

- نتایج قیام ۱۵ خرداد
- ۱- هدف مبارزه تغییر کرد و سرنگونی رژیم پهلوی هدف نهایی مبارزان شد.
 - ۲- حضور امام خمینی (ره) در صحنه مبارزه موجب شد بسیاری از روحانیون به مبارزات سیاسی روی بیاورند.
 - ۳- علاوه بر روحانیون و دانشگاهیان، اقشار دیگری از جامعه نیز به جمع مبارزان پیوستند.
 - ۴- رهبری امام خمینی، به عنوان مرجع دینی برجسته تر شد؛ مبارزان به نقش و قدرت مذهب در این زمینه توجه بیشتری نشان دادند.

در امتحان نهایی چه خبر

سوالات بسیار پر تکرار که بیشتر در بخش مربوط به سوالات تشریحی آورده شده است. این موضوع در آزمون های دی ۹۷، دی ۹۸ و دی ۹۹ مورد سوال واقع شده است.

- یک مورد از مهم ترین نتایج قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ را بنویسید. (دی ۹۹)
- پاسخ: هدف مبارزه تغییر کرد و سرنگونی رژیم پهلوی هدف نهایی مبارزان شد - حضور امام خمینی در صحنه مبارزه موجب شد بسیاری از روحانیون به مبارزات سیاسی روی بیاورند - علاوه بر روحانیون و دانشگاهیان، اقشار دیگری از جامعه نیز به جمع مبارزان پیوستند - رهبری امام خمینی به عنوان مرجع دینی برجسته تر شد - مبارزان به نقش و قدرت مذهب در این زمینه توجه بیشتری نشان دادند.

مخالفت با کاپیتولاسیون و تبعید امام خمینی

امام خمینی (ره) در پی اعتراض مردم و علمای دینی پس از تحمل ده ماه زندانی و حصر آزاد شدند. حضور دوباره ایشان در قم، مبارزان را به ادامه مبارزه امیدوار کرد.

کاپیتولاسیون	
تصویب	پس از آن که دو مجلس سنا و شورای ملی قانون مصونیت سیاسی و قضایی اتباع آمریکایی مقیم ایران (کاپیتولاسیون) را تصویب کردند، بار دیگر انتقاد از رژیم بالا گرفت.
توافق نامه وین	براساس این توافق نامه، مأموران سیاسی یک کشور در کشور دیگر از مصونیت سیاسی و قضایی برخوردارند.
پس از تصویب در ایران	مستشاران نظامی آمریکا و خانواده های آنان نیز در ایران از مصونیت سیاسی و قضایی برخوردار شدند.
اعتراض به این قانون	امام خمینی در سخنرانی پرشوری به تصویب این قانون اعتراض و آن را مغایر با استقلال کشور اعلام کردند.

تبعید امام: مخالفت صریح امام با قانون کاپیتولاسیون، حکومت پهلوی را چنان به وحشت انداخت که ایشان را در سحرگاه ۱۳ آبان ۱۳۴۳ در قم دستگیر و به کشور ترکیه تبعید کردند. محل تبعید امام یازده ماه بعد تغییر یافت و ایشان از ترکیه به عراق فرستاده شدند.

وضعیت رژیم پهلوی

اوضاع رژیم پس از تبعید امام	
وضعیت سیاسی	مواردی که موجب آرام تر شدن اوضاع سیاسی شد: ۱- تبعید امام خمینی ۲- سرکوب شدید مخالفان
وضعیت اقتصادی	با افزایش چشمگیر درآمدهای نفتی ایران در دوران طولانی نخست وزیری امیرعباس هویدا، حکومت پهلوی برای تقویت و تحکیم پایه های اقتدار خود به اقداماتی نمایشی دست زد. نمونه هایی از این اقدامات نمایشی: ۱- برگزاری جشن تاج گذاری و جشن های دو هزار و پانصد ساله شاهنشاهی ۲- منحل کردن احزاب موجود و ایجاد حزبی واحد به نام حزب رستاخیز.
وضع معیشت مردم	وضعیت زندگی و معیشت عموم مردم که بیشتر در روستاها زندگی می کردند، مناسب نبود و در بیشتر نقاط ایران روستانشین ها در فقر و بی سوادی به سر می بردند.
وضعیت فرهنگی	در زمینه فرهنگی نیز رژیم پهلوی کوشید میان فرهنگ ایرانی و فرهنگ اسلامی تقابلی مصنوعی ایجاد کند. پیرو همین سیاست به بهانه ناهمخوانی تاریخ هجری شمسی با فرهنگ ایرانی، تاریخ شاهنشاهی را جایگزین تقویم هجری شمسی کرد.

حالا نوبت کو

- جاهای خالی را با کلمه مناسب پر کنید.
- ۱- در حمله مأموران رژیم پهلوی به مدرسه فیضیه قم و تبریز تعدادی از طلاب شهید و مجروح شدند.
- ۲- در دوران طولانی نخست وزیری درآمدهای نفتی افزایش چشمگیری یافت.
- ۳- حکومت پهلوی تمامی احزاب موجود را منحل و حزبی واحد به نام حزب ایجاد کرد.

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

۴- کدام یک از اصلاحات شاه با شعار «بهبود وضعیت کشاورزی» مطرح شد؟

۱) انقلاب سفید ۲) کاپیتولاسیون ۳) انجمن‌های ایالتی و ولایتی ۴) اصلاحات ارضی

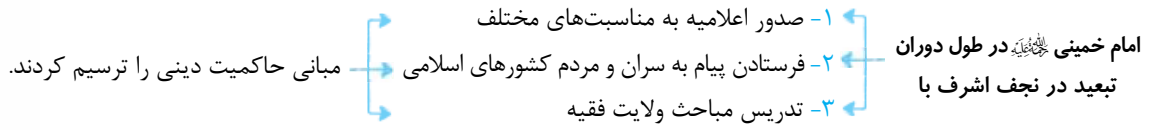
۵- بهانه رژیم پهلوی برای تغییر تاریخ هجری شمسی به تاریخ شاهنشاهی چه بود؟

۱) تقابل با فرهنگ اسلامی ۲) ناهمخوانی با فرهنگ ایرانی ۳) آرام کردن اوضاع سیاسی ۴) اصلاحات فرهنگی

پاسخ: ۱- مدرسه طالبیه / ۲- امیرعباس هویدا / ۳- رستاخیز / ۴- گزینه «۱» / ۵- گزینه «۲»

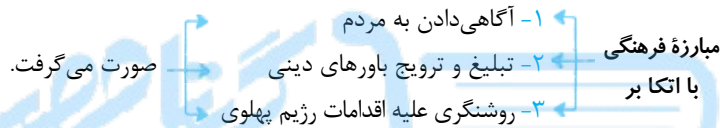
تداوم مبارزه

الف) فعالیت سیاسی

در همین دوران، شاگردان و علاقه‌مندان به اندیشه ایشان، مساجد و دانشگاه‌ها را به کانون مبارزه علیه رژیم پهلوی تبدیل کرده بودند. جبهه ملی و نهضت آزادی نیز در چارچوب قانون اساسی به مبارزات خود ادامه می‌دادند.

ب) مبارزه فرهنگی

روحانیان، معلمان، استادان دانشگاه، دانشجویان و دانش‌آموزان در عرصه مبارزه فرهنگی با رژیم فعالیت می‌کردند و در مساجد، حسینیه‌ها و مدارس و دانشگاه‌ها به ترویج فرهنگ دینی مشغول بودند.

پ) مبارزه مسلحانه

در کنار مبارزه سیاسی و فرهنگی، گروه‌هایی از جوانان به سوی مبارزه مسلحانه کشیده شدند.

گروه‌های مسلحانه	توضیحات
هیئت‌های مؤتلفه اسلامی	این گروه پس از تبعید امام خمینی، مبارزه مسلحانه و ترور سران حکومت پهلوی را محور کار خود قرار داد و حسنعلی منصور، نخست‌وزیر وقت، را ترور کرد. این کار را محمد بخارایی، از اعضای این گروه، انجام داد. پس از این واقعه، بیشتر اعضای این گروه دستگیر و چهار تن از آنان اعدام شدند و برخی هم به حبس‌های طولانی محکوم گردیدند.
حزب ملل اسلامی	این گروه با آرمان بر پا کردن حکومت اسلامی به نبرد مسلحانه روی آوردند اما اعضای آن پیش از هر اقدامی دستگیر و زندانی شدند.
سازمان مجاهدین خلق	گروهی از جوانان عضو نهضت آزادی بعد از قیام ۱۵ خرداد فعالیت سیاسی را کنار گذاشتند و به جنگ مسلحانه روی آوردند. آن‌ها در آغاز، تفکر اسلامی داشتند ولی به مرور زمان دچار انحراف فکری شدند و به مارکسیسم تمایل پیدا کردند. در سال ۱۳۵۰ بیشتر اعضای این سازمان یا دستگیر شدند و یا در تسویه‌های درون‌گروهی از بین رفتند.
سازمان چریک‌های فدایی خلق	این گروه از همان ابتدا با الهام از افکار مارکسیستی به مبارزه مسلحانه روی آوردند و تعدادی از آن‌ها در درگیری با مأموران رژیم یا در زندان به قتل رسیدند.

نکته

بسیاری از مبارزان زندانی و شکنجه شدند. تعدادی از آنان مانند: ۱ آیت‌الله سعیدی ۲ آیت‌الله غفاری، زیر شکنجه به شهادت رسیدند و بسیاری نیز مانند آیت‌الله طالقانی تا اوج‌گیری انقلاب اسلامی در زندان بودند.

- وضعیت عمومی ایران در سال ۱۳۵۶**
- ۱- فاصله روزافزون حکومت پهلوی از ملت ایران در سال ۱۳۵۶ به بیشترین حد خود رسید.
 - ۲- ضدیت این حکومت با اسلام و معنویت و اخلاق، آشکار شده بود.
 - ۳- صدها روحانی مبارز در زندان بودند و بسیاری از استادان دانشگاه و سخنرانان مذهبی اجازه سخن گفتن در محافل و مجالس را نداشتند.
 - ۴- درآمد حاصل از نفت که از سال ۱۳۵۰ یکباره به سرعت افزایش یافت، سرمایه‌داران وابسته به غرب و رژیم پهلوی را در مدت کوتاهی تقویت کرده بود. در عوض، طبقات محروم از جمله کارگران و روستاییان برای گذراندن زندگی به شهرها هجوم می‌آوردند.
 - ۵- انقلاب سفید شاه نتیجه خود را نشان داده بود: (۱) نابودی اقتصاد ایران (۲) وابستگی به بیگانگان.
 - ۶- در حالی که بسیاری از روستاهای ایران، راه، آب آشامیدنی، برق و حمام نداشتند، سرمایه‌داران آمریکایی با حکومت پهلوی قراردادهای کلان منعقد و ثروت ملی ایرانیان را غارت می‌کردند.
 - ۷- رژیم پهلوی با استفاده از دستگاه ساواک و نیروهای پلیس و امنیتی، تقریباً خود را از ناحیه گروه‌های مبارز مسلح آسوده‌خاطر احساس می‌کرد.
 - ۸- زندان‌ها از زندانیان سیاسی پر بود و در خارج از زندان نیز حرکت‌های پراکنده مسلحانه همچون سال‌های پیش دیده نمی‌شد.

فضای باز سیاسی

جیمی کارتر، رئیس‌جمهور آمریکا، در سال ۱۳۵۵ برای کاهش تنفر عمومی از سیاست‌های آمریکا به شعار **دفاع از حقوق بشر** متوسل شد.

- ۱- اوضاع عمومی زندانیان را بهبود بخشید.
- ۲- شکنجه زندانیان را کاهش دهد.
- ۳- به مطبوعات اجازه دهد به طور ملایم و محدود از دولت انتقاد کنند.

واکنش شاه: شاه در پاسخ مساعد به خواسته‌های آمریکا، هویدا را برکنار و **جمشید آموزگار** را به نخست‌وزیری منصوب کرد.

مأموریت آموزگار: وی مأموریت یافت تا با انتقاد از گذشته، در کشور فضای باز سیاسی ایجاد کند اما پیام‌های روشن‌گرانه امام خمینی علیه‌السلام و چند حادثه دیگر، آتش انقلاب را شعله‌ور کرد.

مرگ مشکوک دو چهره محبوب

دکتر شریعتی	در خرداد ۱۳۵۶ دکتر علی شریعتی به طور ناگهانی در لندن درگذشت. شریعتی با برگزاری سخنرانی‌ها و نگارش کتاب‌های متعدد نقشی اساسی در طرد اندیشه‌های مارکسیستی و بیداری نسل جوان و گرایش آنان به اسلام داشت. مردم که ساواک را عامل مرگ او می‌دانستند، با گرمی داشتن نام و یادش، تنفر خود را از حکومت نشان دادند.
حاج آقا مصطفی	حاج آقا مصطفی فرزند ارشد امام خمینی <small>علیه‌السلام</small> به طرز مشکوکی از دنیا رفت. درگذشت او، تلاطم و موجی به وجود آورد و جان تازه‌ای به مبارزه بخشید. امام رحلت او را از «الطاف خفیه الهی برای انقلاب اسلامی» خواند.

ویژگی‌های حاج آقا مصطفی خمینی: او از لحاظ ذهنی و استعداد علمی، جزء افراد کم‌نظیر بود و جرئت و جسارتش در مباحث علمی، در کتاب‌هایش قابل مشاهده است.

- فعالیت‌های سیاسی مصطفی خمینی**
- از ابتدای مبارزات، یعنی ماجرای انجمن‌های ایالتی، حضوری کاملاً محسوس داشت.
 - در نهضت پانزده خرداد، مردم قم را به حرکت به سوی صحن حرم حضرت معصومه علیها‌السلام هدایت کرد که البته منجر به دستگیری وی توسط ساواک و زندانی شدن او در **قزل‌قلعه** شد.

نظر امام خمینی راجع به حاج آقا مصطفی: امام او را به جهت جامعیت، شجاعت، بی‌اعتنایی به زرق و برق دنیا و تهذیب نفس، امید آینده اسلام می‌دانست.

آغاز انقلاب اسلامی

انتشار مقاله توهین آمیز نسبت به امام خمینی

برقراری حکومت نظامی؛ حکومت پهلوی برای جلوگیری از ادامه تظاهرات و اعتراضات در روز جمعه ۱۷ شهریور ۵۷ در تهران و چند شهر دیگر حکومت نظامی برقرار کرد.

تجمع مردم: مردم تهران بی‌اعتنا به اخطارها و هشدارهای رژیم در میدان شهدا (ژاله سابق) تجمع کردند. دژخیمان پهلوی مردم را به گلوله بستند و جمع زیادی از آنان را به شهادت رساندند.
واکنش آمریکا؛ به دنبال این جنایت هولناک، رئیس‌جمهور آمریکا بار دیگر به صراحت از رژیم پهلوی حمایت کرد.

هجرت امام خمینی به فرانسه

پس از اوج‌گیری انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه‌السلام تحت فشار سیاسی و امنیتی سازمان امنیت عراق و ساواک، قصد عزیمت به کویت داشتند، اما دولت کویت حاضر به پذیرش ایشان نشد. **از این رو** به فرانسه رفتند و در دهکده‌ای به نام **نوفل‌لوشاتو** در حومه پاریس ساکن شدند.

در امتحان نهایی چه خبر

حرس بزیند چی می‌خوام بگم!! به نتایج اقامت امام در فرانسه سوالی پرتکرار بوده. این سؤال در آزمون‌های خرداد ۹۸، شهریور ۹۹ و خرداد ۱۴۰۰ تکرار شده است.

حماسه ماه محرم

ارتشبد ازهارى؛ شاه پس از سرکوب تظاهرات دانشجویان و دانش‌آموزان در مقابل دانشگاه تهران، ارتشبد غلامرضا ازهارى را جانشین شریف امامی کرد تا وی با برقرار کردن حکومت نظامی از سرعت حرکت انقلاب بکاهد؛ اما شروع ماه محرم، مبارزه را وارد مرحله تازه‌ای کرد.

حماسه محرم

تظاهرات مردم: در روزهای تاسوعا و عاشورا میلیون‌ها تن از مردم در شهرهای مختلف، از جمله تهران، با شرکت در تظاهراتی مسالمت‌آمیز **۱** سقوط حکومت پهلوی **۲** برقراری حکومت اسلامی را فریاد زدند. نتیجه‌گیری آمریکا؛ این تظاهرات عظیم، دولت آمریکا را به این نتیجه رساند که روی کار آوردن حکومت نظامی ازهارى نتیجه‌ای نداشته است؛ به‌علاوه، مردم ایران متحد و در اطاعت از رهبر خود مصمم و جدی هستند و بالأخره این که آمریکا برای حفظ منافع خود در ایران باید به فکر مهرة دیگری غیر از محمدرضاشاه باشد.

رویدادهای دی ماه ۵۷

شاه در نیمه دی در حالی که تصمیم به خروج از ایران گرفته بود، به دستور آمریکایی‌ها و برای جلوگیری از پیروزی انقلاب اسلامی، شاپور بختیار را، که قبلاً عضو جبهه ملی و از مخالفان رژیم بود، نخست‌وزیر خود کرد.	نیمه دی
امام خمینی <small>علیه‌السلام</small> در ۲۳ دی با ارسال پیامی تشکیل شورای انقلاب را به اطلاع مردم رساندند. این شورا که از افراد شایسته، مسلمان، متعهد و مورد اعتماد ایشان تشکیل شده بود، وظیفه داشت زمینه انتقال قدرت را فراهم کند.	۲۳ دی
ده روز پس از تشکیل دولت بختیار، در ۲۶ دی، شاه از ایران رفت و شور و شغف مردم ایران بیشتر شد.	۲۶ دی

روزشمار ورود امام خمینی علیه‌السلام به ایران و تشکیل دولت موقت و پیروزی انقلاب

۱۲ بهمن ۵۷؛ رهبر انقلاب با شکوه فراوان و در میان استقبال بی‌نظیر مردم وارد ایران شدند.
۱۵ بهمن ۵۷؛ به پیشنهاد شورای انقلاب، مهندس مهدی بازرگان را به عنوان نخست‌وزیر دولت موقت انقلابی معرفی و از همه تقاضا کردند که از او حمایت کنند. امام خمینی در حکم خود، علاوه بر شرط «در نظر نگرفتن روابط حزبی و گروهی»، چند وظیفه برای دولت موقت تعیین کرد. مهندس بازرگان در بیست و پنجم بهمن ۱۳۵۷ کابینه خود را که تقریباً همگی از اعضا یا طرفداران نهضت آزادی و جبهه ملی بودند، معرفی کرد.
۲۰ بهمن ۵۷؛ با حمله نیروهای گارد شاهنشاهی به افراد نیروی هوایی که به انقلاب پیوسته بودند، تهران به شهری نظامی مبدل شد.

- رویدادهای ۲۱ و ۲۲ بهمن
- ۱- حکومت پهلوی قصد داشت در بعدازظهر ۲۱ بهمن و شب ۲۲ بهمن حکومت نظامی برقرار کند؛ سپس، به کمک نظامیان وابسته به خود و با نظارت ژنرال هایزر آمریکایی، کودتایی نظامی ترتیب دهد و رهبر انقلاب و اعضای شورای انقلاب را دستگیر و سرکوب کند؛ اما امام خمینی علیه السلام با توکل به الطاف خداوند، حکومت نظامی را غیرقانونی اعلام کردند.
 - ۲- مردم به کمک ارتشيانی که به انقلاب پیوسته بودند، مراکز نظامی را در تهران و شهرهای بزرگ تصرف کردند.
 - ۳- رادیو و تلویزیون نیز در اختیار مردم قرار گرفت و با اعلام صدای انقلاب و پیروزی انقلاب اسلامی در ۲۲ بهمن، زنگ سقوط نظام شاهنشاهی به صدا درآمد.

حالاتی که

- گزینه‌های صحیح یا غلط را مشخص کنید.
- ۱- نتیجه انقلاب سفید شاه نابودی اقتصاد ایران و وابستگی به بیگانگان بود. (نهایی دی ۹۹)
 - ۲- شاه، جعفر شریف‌امامی را با شعار آشتی ملی به نخست‌وزیری گمارد.
 - ۳- اعضای آن پیش از هر اقدامی دستگیر شدند.
 - ۴- با الهام از افکار مارکسیستی به مبارزه مسلحانه روی آوردند.
 - ۵- بعد از قیام ۱۵ خرداد فعالیت سیاسی را کنار گذاشتند.
 - ۶- حسنعلی منصور را ترور کردند.
- الف) هیئت‌های مؤتلفه اسلامی
ب) حزب ملل اسلامی
پ) سازمان مجاهدین خلق
ت) سازمان چریک‌های فدایی خلق

پاسخ: ۱- صحیح / ۲- صحیح / ۳- ب / ۴- ت / ۵- پ / ۶- الف

پرسش‌های نمونه

- ۱- تصویب‌نامه قانون انتخابات انجمن‌های ایالتی و ولایتی، چه تغییراتی در انتخابات انجمن‌ها ایجاد کرد؟
(۱) برداشتن دو قید مسلمان بودن و مرد بودن از شرایط انتخاب‌کنندگان و انتخاب‌شوندگان (۲) حذف قید سوگند خوردن به قرآن مجید و تبدیل آن به سوگند خوردن به کتاب آسمانی
- ۲- منظور از مبارزه فرهنگی چیست و چه گروه‌ها و شخصیت‌هایی با حکومت پهلوی مبارزه فرهنگی می‌کردند؟
مبارزه فرهنگی با اتکا بر آگاهی‌دادن به مردم و تبلیغ و ترویج باورهای دینی به همراه روشنگری علیه اقدامات رژیم پهلوی صورت می‌گرفت. روحانیون، معلمان، استادان دانشگاه، دانشجویان و دانش‌آموزان در عرصه مبارزه فرهنگی با رژیم فعالیت می‌کردند. معروف‌ترین چهره‌های فرهنگی علامه طباطبایی، آیت‌الله طالقانی، آیت‌الله مطهری، آیت‌الله بهشتی، دکتر شریعتی، دکتر باهنر و دکتر مفتاح بودند.
- ۳- برجسته‌ترین اقدام حکومت پهلوی برای اسلام‌زدایی چه بود؟
در زمینه فرهنگی رژیم پهلوی کوشید میان فرهنگ ایرانی و فرهنگ اسلامی، تقابلی مصنوعی ایجاد کند. پیرو همین سیاست و به بهانه ناهمخوانی تاریخ هجری شمسی با فرهنگ ایرانی، تاریخ شاهنشاهی را جایگزین تقویم هجری شمسی کرد.
- ۴- چرا حکومت پهلوی در سال ۱۳۵۶ مسئله فضای باز سیاسی را مطرح کرد؟
به پیشنهاد کارتر رئیس‌جمهور آمریکا، برای کاهش تنفر عمومی از سیاست‌های آمریکا به شعار دفاع از حقوق بشر متوسل شد. او از شاه نیز خواست به تبعیت از سیاست فضای باز آمریکایی اقداماتی را انجام دهد.
- ۵- چاپ مقاله توهین‌آمیز نسبت به امام خمینی علیه السلام در روزنامه اطلاعات چه پیامدی داشت؟
به دنبال انتشار این مقاله، مردم قم در ۱۹ دی ۱۳۵۶ قیام کردند، اما مأموران حکومتی آن‌ها را به خاک و خون کشیدند. در چهل‌م شهدای قم در ۲۹ بهمن همان سال مردم تبریز به پا خاستند که این اجتماع نیز با یورش نیروهای حکومت مواجه شد و تعدادی شهید یا مجروح شدند.
- ۶- ادامه مبارزه مردم با حکومت پهلوی در روزهای تاسوعا و عاشورای ۱۳۵۷ آمریکا را به چه نتایجی رساند؟
به این نتیجه رساند که روی کار آوردن دولت نظامی از بهاری نتیجه‌ای نداشته است. به علاوه مردم ایران متحد و در اطاعت از رهبر خود مصمم و جدی هستند و بالأخره این‌که آمریکا برای حفظ منافع خود در ایران باید به فکر مهره دیگری غیر از محمدرضا شاه باشد.

۱. به خاطر بیاورید

- (الف) جمله‌های درست یا نادرست را مشخص کنید.
- ۱- شرایط سیاسی - اجتماعی سال‌های پس از کودتای ۲۸ مرداد همراه با سرکوب مخالفان، نادیده‌گرفتن اصول قانون اساسی توسط محمدرضاشاه پهلوی و نفوذ و مداخله روزافزون آمریکا در ایران بود.
 - ۲- انقلاب اسلامی در کم‌تر از یک قرن پس از انقلاب مشروطه رخ داد.
 - ۳- با رحلت آیت‌الله بروجردی در فروردین ۱۳۴۰، شاه دیگر فرصت برای ادامه اصلاحات در ایران نیافت.
 - ۴- امام خمینی علیه السلام به همراه مراجع دیگر، در اعتراض به عملکرد حکومت پهلوی، عید نوروز ۱۳۴۲ را عزای عمومی اعلام کردند و به افشای اقدامات شاه پرداختند.
 - ۵- در واقعه مخالفت با کاپیتولاسیون، امام خمینی علیه السلام طی اعلامیه مهمی، شاه را به طور مستقیم سرزنش کردند و تقيه و سکوت در مقابل ظلم حکومت را حرام دانستند.
 - ۶- پس از تبعید امام خمینی علیه السلام به ترکیه و سرکوب شدید مخالفان، اوضاع سیاسی کشور آرام‌تر شد.
 - ۷- حزب ملل اسلامی با آرمان برپایی حکومت اسلامی، حسنعلی منصور نخست‌وزیر وقت پهلوی را ترور کردند. (نهایی شهریور ۱۴۰۰)
 - ۸- نتیجه انقلاب سفید شاه نابودی اقتصادی ایران و وابستگی به بیگانگان بود. (نهایی دی ۹۹)
 - ۹- جمشید آموزگار در مرداد ۱۳۵۷ در اصفهان حکومت نظامی برقرار کرد.
 - ۱۰- شاه پس از سرکوب تظاهرات دانشجویان و دانش‌آموزان در مقابل دانشگاه تهران، شریف‌امامی را منصوب کرد تا از سرعت انقلاب بکاهد.

ب) کدام‌یک از شماره‌های سمت راست با موارد سمت چپ در ارتباط است؟ (یک مورد اضافی است.)

- ۱- نخستین برنامه اصلاحی در زمان وی آغاز شد.
 - ۲- اصلاح قانون انتخابات انجمن‌های ایالتی و ولایتی در دستور کار او قرار گرفت.
 - ۳- در زمان وی، حکومت پهلوی برای تقویت و تحکیم پایه‌های اقتدار خود به اقداماتی نمایشی دست زد.
 - ۴- امام خمینی علیه السلام رحلت او را از «الطاف خفیه الهی» خواند. (نهایی دی ۱۴۰۰)
 - ۵- سران هیئت‌های مؤتلفه اسلامی این نخست‌وزیر را ترور کردند.
- الف) اسدالله علم
- ب) حسنعلی منصور
- پ) حاج آقا مصطفی خمینی
- ت) علی امینی
- ث) جمشید آموزگار
- ج) امیرعباس هویدا

پ) جاهای خالی را با کلمات مناسب داخل پرانتز پر کنید. (دو مورد اضافی است.)

- (فرهنگی - حاج آقا مصطفی خمینی - سازمان‌های چریک‌های فدایی خلق - فرهنگی - عراق - ترکیه - انقلاب سفید - مسلحانه - حکومت نظامی)
- ۱- پس از مطرح شدن و همه‌پرسی آن، امام خمینی علیه السلام و تعدادی از علما، نخست از شاه در این باره توضیح خواستند، اما با بی‌اعتنایی و توهین مواجه شدند.
 - ۲- حکومت پهلوی برای جلوگیری از ادامه تظاهرات و اعتراضات در روز جمعه ۱۷ شهریور ۱۳۵۷ در تهران و چند شهر دیگر برقرار کرد. (نهایی دی ۹۷)
 - ۳- امام خمینی علیه السلام بعد از تبعید (آبان ۱۳۴۳ ه.ش) به ترکیه پس از ۱۱ ماه به کشور فرستاده شد. (نهایی دی ۹۷)
 - ۴- گروه از همان ابتدا با الهام از افکار مارکسیستی به مبارزه مسلحانه روی آوردند.
 - ۵- در کنار مبارزه سیاسی و فرهنگی، گروه‌هایی از جوانان به سوی مبارزه کشیده شدند.
 - ۶- مبارزه با اتکا بر آگاهی‌دادن به مردم و تبلیغ باورهای دینی به همراه روشنگری علیه اقدامات رژیم پهلوی صورت می‌گرفت.
 - ۷- در خرداد ۱۳۵۶ به طور ناگهانی در لندن درگذشت و مردم ساواک را عامل مرگ ایشان می‌دانستند.

ت) گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید.

- ۱- سازمان اطلاعات و امنیت کشور، که باعث تسلط بیشتر آمریکا بر ایران شد، چه نام داشت؟
 (۱) ساواک (۲) نقاب (۳) مجاهدین خلق (۴) سنتو
- ۲- نخست‌وزیر مورد اعتماد شاه که مأمور اجرای اصلاحات شد، چه کسی بود؟
 (۱) امینی (۲) اسدالله علم (۳) شاپور بختیار (۴) جمشید آموزگار
- ۳- اولین مرحله فعالیت سیاسی و مبارزه امام خمینی با اعتراض به کدام اقدام رژیم پهلوی بود؟
 (۱) کاپیتولاسیون (۲) جشن‌های ۲۵۰۰ ساله شاهنشاهی (۳) منحل کردن احزاب (۴) تصویب‌نامه انجمن ایالتی و ولایتی

۴- از چه زمانی هدف مبارزه با رژیم پهلوی تغییر کرد و سرنگونی این رژیم در دستور کار نهایی مبارزان قرار گرفت؟

- (۱) بعد از تصویب نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی
 - (۲) بعد از قیام پانزده خرداد
 - (۳) بعد از مرگ مشکوک دکتر علی شریعتی
 - (۴) بعد از انتشار مقاله توهین‌آمیز در روزنامه اطلاعات
- ۵- کدام گروه مسلحانه، در آغاز تفکر اسلامی داشتند ولی به مرور دچار انحراف فکری شدند و به مارکسیسم تمایل پیدا کردند؟

- (۱) سازمان چریک‌های فدایی خلق
 - (۲) هیئت‌های مؤتلفه اسلامی
 - (۳) سازمان مجاهدین خلق
 - (۴) حزب ملل اسلامی
- ۶- شاه در پاسخ به خواسته‌های آمریکا، مبنی بر ایجاد فضای باز سیاسی، چه کسی را برای اجرای این سیاست به نخست‌وزیری منصوب کرد؟
- (۱) اسدالله علم
 - (۲) هویدا
 - (۳) جمشید آموزگار
 - (۴) جعفر شریف‌امامی

ث) به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱- برنامه‌های اصلاحی آمریکا در کشور ما، با چه هدفی در ایران دنبال می‌شد؟
- ۲- انقلاب سفید، مورد استقبال چه کشورهایی قرار گرفت؟
- ۳- امام خمینی علیه‌السلام چه دیدگاهی نسبت به تصویب نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی داشت؟ (ذکر یک مورد کافی است.) *(نهایی دی ۹۹)*
- ۴- رژیم شاه غیر از مدرسه فیضیه قم به کدام مدرسه دینی دیگر در تبریز حمله کرد؟ *(نهایی دی ۹۹)*
- ۵- یک مورد از نتایج قیام پانزدهم خرداد ۱۳۴۲ را بنویسید. *(نهایی دی ۹۷)*
- ۶- موضوع سخنرانی امام خمینی در عصر عاشورای سال ۱۳۴۲ که منجر به خشم رژیم و دستگیری و انتقال امام به تهران شد، چه بود؟
- ۷- امام خمینی علیه‌السلام در سخنرانی پرشور ۴ آبان ۱۳۴۳ به تصویب کدام قانون اعتراض و آن را مغایر با استقلال کشور اعلام کردند؟
- ۸- رژیم شاهنشاهی، بعد از منحل کردن احزاب موجود، کدام حزب را ایجاد کرد؟
- ۹- دوران تبعید امام خمینی علیه‌السلام در کدام کشور با صدور اعلامیه و ارسال پیام به سران و مردم کشورهای اسلامی و تدریس مباحث ولایت فقیه، سپری شد؟
- ۱۰- نقش حاج آقا مصطفی در مبارزات علیه رژیم پهلوی که منجر به دستگیری وی توسط ساواک و زندانی شدن در قزل قلعه شد، چه بود؟
- ۱۱- کدام نخست‌وزیر حکومت پهلوی با شعار «آشتی ملی» به این منصب گماشته شد؟
- ۱۲- حکومت پهلوی برای جلوگیری از ادامه تظاهرات و اعتراضات در روز جمعه ۱۷ شهریور ۱۳۵۷ دست به چه اقدامی زد؟

۲. تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی

BOOK BANK

۱- ساواک:

۲- کاپیتولاسیون:

۳. مقایسه پدیده‌های تاریخی

- ۱- دو حزب ملل اسلامی و سازمان چریک‌های فدایی خلق در زمان پهلوی چه تشابه و تفاوت‌هایی با هم داشتند؟ *(نهایی فرورد ۱۴۰۰)*
- ۲- حزب ملل اسلامی را با سازمان چریک‌های فدایی خلق در زمان پهلوی مقایسه کنید.
- ۳- وضعیت عمومی مردم ایران در سال ۱۳۵۶ را با وضعیت رژیم پهلوی مقایسه کنید.
- ۴- چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی میان سیاست مداخله‌گرایانه کندی و کارتر وجود دارد؟ (مقایسه کنید).

۴. اظهار نظر و قضاوت

- ۱- به نظر شما چه عواملی باعث به وجود آمدن دو انقلاب بی‌دری در ایران شد؟
 - ۲- به نظر شما، چرا انقلاب سفید در ایران موفق نبود؟
 - ۳- به نظر شما علت مخالفت امام خمینی با اصول انقلاب سفید و همه‌پرسی آن چه بود؟
 - ۴- به نظر شما، چرا امام خمینی علیه‌السلام مبارزه مسلحانه را، اساس حرکت خود قرار ندادند؟
 - ۵- به نظر شما، چرا فعالیت‌های فرهنگی رژیم پهلوی نتیجه‌بخش نبود؟
 - ۶- به نظر شما رژیم پهلوی به چه بهانه‌ای تاریخ هجری شمسی را تغییر داد؟
- (نهایی شهریور ۹۸)*
(نهایی دی ۹۹)

۵. توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی

- ۱- برنامه‌های اصلاحی دولت آمریکا در ایران که با هدف تسلط بر ایران و حفظ و تقویت بر ایران بود، را نام ببرید.
- ۲- با تصویب نامه هیئت دولت، چه تغییراتی در قانون انتخابات انجمن‌های ایالتی و ولایتی ایجاد شد؟

۳- یک مورد از مهم‌ترین نتایج قیام پانزده خرداد ۱۳۴۲ را بنویسید.

۴- رژیم پهلوی با چه اقدامی کوشید میان فرهنگ ایرانی و فرهنگ اسلامی تقابلی مصنوعی ایجاد کند؟

۵- فعالیت‌های گروه‌ها و مردم در تداوم مبارزه با رژیم پهلوی در قالب چه نوع فعالیت‌هایی بود؟

۶- معروف‌ترین چهره‌های فرهنگی در مبارزه با رژیم پهلوی را نام ببرید.

۷- معروف‌ترین گروه‌های مبارزه مسلحانه را نام ببرید.

۸- نتایج انقلاب سفید شاه چه بود؟ (۴ مورد)

۹- اقدامات امام خمینی علیه‌السلام در پاریس چه نتایجی برای انقلاب ایران داشت؟ (ذکر یک مورد کافی است).

۱۰- وظیفه شورای انقلاب چه بود؟

۶. کاربرست شواهد و مدارک تاریخی

الف) متن زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید.

پیام کیندی، رئیس‌جمهور، به کنگره آمریکا به نقل از روزنامه اطلاعات مورخ ۶ خرداد ۱۳۴۰ با عنوان: کیندی، طرفدار انقلاب دموکراتیک. «... پیمان‌های نظامی نمی‌تواند به کشورهایی که بی‌عدالتی اجتماعی و هرج و مرج اقتصادی راه خرابکاری را در آن‌ها باز کرده کمک نماید. آمریکا نمی‌تواند به مشکلات کشورهای کم‌رشد فقط از نظر نظامی توجه کند. این امر خاصه در مورد کشورهای کم‌توسعه که به میدان بزرگ مبارزه تبدیل شده‌اند، صادق است. ما می‌خواهیم در این کشورها امیدواری پدید آید. پیمان‌های نظامی نمی‌توانند به مللی که بی‌عدالتی اجتماعی و هرج و مرج اقتصادی مشوق قیام و رخنه و خرابکاری (در آن‌ها) است، کمک کنند. ماهرانه‌ترین مبارزات ضدپارتیزانی نمی‌تواند در نقاطی که مردم محلی کاملاً گرفتاری بینوایی هستند و به این جهت از پیشرفت خرابکار نگرانی ندارند، با موفقیت روبه‌رو گردد» (روحانی، بررسی و تحلیلی از نهضت امام خمینی، ج ۱، ص ۱۲۰).

۱- آمریکا برای نفوذ در دیگر کشورها و پیشبرد اهداف خود از چه روش‌هایی استفاده می‌کرد؟

۲- به نظر شما اهداف آمریکا از اجرای برنامه‌های اصلاحی در دیگر کشورها چه بود؟

ب) با توجه به متن، به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

وی در ۱۳۱۲ در خانواده‌ای اهل علم و دین، در خراسان رضوی به دنیا آمد. او ابتدا به عنوان معلم به استخدام وزارت فرهنگ درآمد؛ سپس به فرانسه رفت و مدرک دکتری تاریخ خود را از آن‌جا گرفت.

شریعتی پس از برگشت به ایران، از حدود نیمه دوم دهه چهل در مراکزی مانند حسینیه ارشاد، مساجد و انجمن‌های اسلامی دانشگاه‌های بسیاری از دیگر شهرهای ایران، با سخنرانی‌های پرشور و نوشته‌های برانگیزاننده خود ابعاد اجتماعی و انقلابی اسلام و به‌ویژه مذهب تشیع را به علاقه‌مندان معرفی می‌کرد. نوشته‌ها و سخنرانی‌های فراوان و بسیار مؤثر شریعتی در این دوره، بسیاری از جوانان را که جذب ایدئولوژی مارکسیسم و گروه‌های مبارز چپ شده بودند، به دامن اسلام و تشیع بازگرداند. به همین دلیل هم بارها دستگاه‌های امنیتی حکومت پهلوی او را بازداشت و از کار بیکار کردند.

شریعتی سرانجام پس از یک دوره زندان و زندگی مخفی از ایران خارج شد. در ۲۹ خرداد ۱۳۵۶ به طرز مشکوکی در لندن وفات یافت و پیکر او در زینبیه دمشق به خاک سپرده شد.

شریعتی آثار زیادی در زمینه‌های اسلام‌شناسی و شیعه‌شناسی دارد که شامل سخنرانی‌های او در حسینیه ارشاد، دانشگاه‌ها و سایر جاها است. از جمله آثار او می‌توان به مذهب علیه مذهب، فاطمه فاطمه است، ابوذر و اسلام‌شناسی اشاره کرد.

۱- نوشته‌ها و سخنرانی‌های دکتر علی شریعتی چه گروه‌هایی را به خودش جذب کرد؟

۲- دکتر علی شریعتی در چه زمینه‌هایی آثاری را منتشر کرده است؟

۷. تشریحی (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)

۱- در زمان پهلوی در قانون انتخاب‌های انجمن‌های ایالتی و ولایتی چه تغییراتی ایجاد شد؟ (ذکر یک مورد کافی است).

۲- دو مورد از نتایج قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ را بنویسید.

۳- رژیم پهلوی چه احساس و نگرشی نسبت به گروه‌های مبارز مسلحانه علیه خود داشت؟

۴- چرا جیمی کارتر رئیس‌جمهور آمریکا در ۱۳۵۵ش. به شعار دفاع از حقوق بشر متوسل شد؟

۵- اقامت چندماهه امام خمینی علیه‌السلام در فرانسه چه نتایج مهمی برای انقلاب داشت؟ (ذکر یک مورد کافی است). (نهایی شهریور ۹۹ و ۱۴۰۰ - نهایی دی ۱۴۰۰)

۶- تظاهرات عظیم مردم ایران در محرم سال ۱۳۵۷ آمریکا را به چه نتایجی در مورد ایران رساند؟ (ذکر دو مورد کافی است). (نهایی فرورد ۹۹)

۷- شاه در نیمه دی ۱۳۵۷ با چه اقداماتی تصمیم به خروج از کشور را گرفته بود؟

۸- مهندس بازرگان در بیست و پنجم بهمن ۱۳۵۷ اعضای کابینه خود را از بین چه گروه‌هایی انتخاب کرد؟

۱- به خاطر بیاورید.

الف) جمله‌های درست یا نادرست

۱- درست

۲- درست

۳- نادرست؛ (شاه فرصت را مناسب دید.)

۴- درست

۵- نادرست؛ (واقعه مدرسه فیضیه قم)

۶- نادرست؛ (تبعید به عراق)

۷- نادرست؛ (مسئول ترور حسنعلی منصور، هیئت‌های مؤلفه اسلامی بود.)

۸- درست

۹- درست

۱۰- نادرست؛ (ازهاری جانشین شریفامامی شد.)

ب) وصل کردنی

۱- «ت» علی امینی

۲- «الف» اسدالله علم

۳- «ج» امیرعباس هویدا

۴- «پ» حاج آقا مصطفی خمینی

۵- «ب» حسنعلی منصور

پ) جاهای خالی

۱- انقلاب سفید

۲- حکومت نظامی

۳- عراق

۴- سازمان چریک‌های فدایی خلق

۵- مسلحانه

۶- فرهنگی

۷- دکتر علی شریعتی

ت) تستی

۱- گزینه «۱» ساواک

۲- گزینه «۲» اسدالله علم

۳- گزینه «۴» تصویب‌نامه انجمن‌های ایالتی و ولایتی

۴- گزینه «۲» بعد از قیام پانزده خرداد

۵- گزینه «۳» سازمان مجاهدین خلق

۶- گزینه «۳» جمشید آموزگار

ث) پاسخ کوتاه

۱- مقابله با شوروی

۲- آمریکا، انگلستان و شوروی

۳- آن را موجب تضعیف اسلام و افزایش نفوذ بهائیان می‌دانست.

۴- طالبیه تبریز

۵- هدف مبارزه تغییر کرد و سرنگونی رژیم پهلوی هدف نهایی مبارزان شد.

۶- شخص شاه را مخاطب قرار دادند و از تسلط آمریکا و اسرائیل بر

حکومت پهلوی پرده برداشتند.

۷- در مخالفت با قانون کاپیتولاسیون (مصونیت قضایی و سیاسی

اتباع خارجی)

۸- حزب رستاخیز

۹- نجف اشرف (عراق)

۱۰- نقش ایشان در ماجرای انجمن‌های ایالتی و ولایتی و نیز در

نهضت پانزده خرداد و هدایت مردم قم به سوی صحن حرم حضرت

معصومه بسیار محسوس بود.

۱۱- جعفر شریفامامی

۱۲- در تهران و چند شهر دیگر حکومت نظامی برقرار کرد.

۲- تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی

۱- به سازمان اطلاعات و امنیت کشور گفته می‌شود.

۲- اعطای مصونیت قضایی و سیاسی به مستشاران نظامی آمریکا و

خانواده‌هایشان در ایران را می‌گویند.

۳- مقایسه پدیده‌های تاریخی

۱- هر دو به قیام مسلحانه علیه رژیم پهلوی اعتقاد داشتند با این

تفاوت که حزب ملل اسلامی به دنبال آرمان برپا کردن حکومت

اسلامی به مبارزه مسلحانه روی آورد اما فداییان با الهام از افکار

مارکسیستی به مبارزه مسلحانه روی آوردند.

۲- حزب ملل اسلامی، با آرمان برپا کردن حکومت اسلامی به نبرد

مسلحانه روی آورد و سازمان چریک‌های فدایی خلق نیز از همان ابتدا

با الهام از افکار مارکسیستی به مبارزه مسلحانه روی آوردند.

۳- وضعیت مردم و زندگی و معیشت عمومی مردم که بیشتر در

روستاها زندگی می‌کردند، مناسب نبود و در بیشتر نقاط ایران

روستانشین‌ها در فقر و بی‌سوادی به سر می‌بردند. آب آشامیدنی، برق،

حمام، بهداشت در روستاها نبود. حال آن‌که سرمایه‌داران آمریکایی با

حکومت پهلوی قراردادهای کلان منعقد و ثروت ملی ایرانیان را غارت

می‌کردند. جشن‌های پرهزینه تاج‌گذاری و جشن‌های دو هزار و پانصد

ساله شاهنشاهی برگزار کردند.

۴- شباهت: هر دو معتقد به حفظ رژیم‌های طرفدار خود از طریق

انجام اصلاحات در زمینه‌های گوناگون در ایران بودند تا از انقلاب‌های

قهرآمیز جلوگیری کنند.

تفاوت: جان‌اف‌کندی بیشتر بر اصلاحات اقتصادی و اجتماعی در

کشورهای دیگر تأکید داشت، اما کارتر بیشتر بر لزوم اصلاحات سیاسی

تأکید می‌ورزید.

۴- اظهار نظر و قضاوت

۱- تحولات داخلی و خارجی - گسترش روزنامه‌ها و وسایل اطلاع‌رسانی -

ظهور مذهب به عنوان عامل مؤثر در مبارزات سیاسی و فرهنگی - بروز

دو جنگ جهانی - تأثیرات اقتصاد سرمایه‌داری جهانی بر اقتصاد ایران -

انقلاب کمونیستی روسیه

۲- انقلاب سفید در ایران، با شعارهای فریب‌دهنده «بهبود وضعیت

کشاورزی» آغاز شد، اما در عمل، جسم نیمه‌جان اشتغال و زندگی

روستایی ایران را در معرض خطر قرار داد.

۶- کاربرت شواهد و مدارک تاریخی

الف) ۱- آمریکا، علاوه بر روش‌های نظامی از اصلاحات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی به عنوان مناسب‌ترین راه استفاده می‌کرد. این برنامه‌ها به صورت طرح در شکل‌های اصلاحات ارضی و سیاست اقتصادی درهای باز جلوه‌گر شد.

۲- جلوگیری از نهضت‌های کمونیستی در کشورهای طرفدار آمریکا، حفظ رژیم‌های طرفدار خود در کشورهای مختلف، جلوگیری از قیام‌های مردم در این کشورها

ب) ۱- بسیاری از جوانانی را که جذب ایدئولوژی مارکسیسم و گروه‌های مبارز چپ شده بودند. ۲- شریعتی آثار زیادی در زمینه‌های اسلام‌شناسی و شیعه‌شناسی دارد.

۷- تشریحی

۱- الف) برداشته‌شدن قید سوگندخوردن به قرآن مجید و تبدیل آن به سوگندخوردن به کتاب آسمانی. ب) برداشتن دو قید مسلمان بودن و مرد بودن از شرایط انتخاب‌کنندگان و انتخاب‌شوندگان.

۲- ۱) هدف مبارزه تغییر کرد و سرنگونی رژیم پهلوی هدف نهایی مبارزان شد. ۲) حضور امام خمینی علیه‌السلام در صحنه مبارزه موجب شد بسیاری از روحانیون به مبارزات سیاسی روی آورند. ۳) علاوه بر روحانیون و دانشگاهیان، اقشار دیگری از جامعه نیز به مبارزان پیوستند. ۴) رهبری امام خمینی به عنوان مرجع دینی برجسته‌تر شد. ۵) مبارزان به نقش و قدرت مذهب در این زمینه توجه بیشتری نشان دادند.

۳- با استفاده از دستگاه ساواک و نیروهای پلیس و امنیتی تقریباً خود را از ناحیه گروه‌های مسلح آسوده‌خاطر احساس می‌کرد.

۴- برای کاهش تنفر عمومی از سیاست‌های آمریکا به شعار دفاع از حقوق بشر متوسل شد.

۵- ۱) ایشان با استفاده از امکانات تبلیغی، مصاحبه و سخنرانی جنایات حکومت پهلوی را افشا می‌کردند. ۲) امکان ملاقات مبارزان با رهبری انقلاب فراهم آمد و پیام‌های امام با شتاب بیشتری در ایران منتشر شد.

۶- ۱) روی کار آوردن دولت نظامی از هزاری نتیجه‌ای نداشته است. ۲) مردم ایران متحد و در اطاعت از رهبری خود مصمم و جدی هستند. ۳) آمریکا برای حفظ منافع خود در ایران باید به فکر مهره دیگری غیر از محمدرضاشاه باشد.

۷- شاه به دستور آمریکایی‌ها و برای جلوگیری از پیروزی انقلاب اسلامی، شاپور بختیار را، که قبلاً عضو جبهه ملی و از مخالفان رژیم بود، نخست‌وزیر کرد.

۸- کابینه مهندس بازرگان تقریباً همگی از اعضا یا طرفداران نهضت آزادی و جبهه ملی بودند.

۳- علت مخالفت امام خمینی علیه‌السلام با این اصول: ایشان اعتقاد داشتند که این اصول، جایگاه اسلام را تضعیف می‌کند و احکام قرآن را نادیده می‌گیرد، از جمله تساوی حقوق مرد و زن که به معنای از میان برداشتن اصول قرآن و اسلام در مناسبات اجتماعی است؛ هم‌چنین اعتقاد داشتند اصول انقلاب سفید زمینه‌ساز رسوخ اندیشه‌های غربی را در جامعه فراهم می‌سازد و مسیر غربی‌شدن را هموار می‌کند.

۴- فراگیرنشدن این نوع مبارزه بین همه گروه‌ها - اصیل‌نبودن آموزه‌هایی که موجب نبردهای مسلحانه می‌شد.

- خشن‌بودن مبارزه مسلحانه

- نداشتن پشتوانه فرهنگی محکم

- عدم اتحاد بین گروه‌های مبارز مسلح

۵- اعتقادات مردم به اسلام، آموزه‌های دینی، حضور هوشیارانه رهبر انقلاب و فعالیت روشنفکران مذهبی.

۶- به بهانه ناهمخوانی تاریخ هجری شمسی با فرهنگ ایرانی

۵- توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی

۱- پیوستن ایران به پیمان بغداد (سنتو) - تأسیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) - اعطای کمک‌های نظامی و مالی به ایران - اجرای بعضی اصلاحات در کشور

۲- الف) برداشتن دو قید مسلمان بودن و مرد بودن از شرایط انتخاب‌کنندگان و انتخاب‌شوندگان

ب) حذف قید سوگندخوردن به قرآن مجید و تبدیل آن به سوگند خوردن به کتاب آسمانی.

۳- سرنگونی حکومت پهلوی هدف نهایی مبارزان شد.

۴- به بهانه ناهمخوانی تاریخ هجری شمسی با فرهنگ ایرانی، تاریخ شاهنشاهی را جایگزین تقویم هجری شمسی کرد.

۵- الف) فعالیت سیاسی ب) مبارزه فرهنگی پ) مبارزه مسلحانه

۶- علامه طباطبایی، آیت‌الله طالقانی، آیت‌الله مطهری، آیت‌الله بهشتی، دکتر شریعتی، دکتر باهنر و دکتر مفتاح.

۷- هیئت‌های مؤتلفه اسلامی - حزب ملل اسلامی - سازمان مجاهدین خلق - سازمان چریک‌های فدایی خلق

۸- نابودی اقتصاد ایران و وابستگی به بیگانگان - روستاهای ایران، راه، آب آشامیدنی، برق و حمام نداشتند - رژیم ساواک امنیت رژیم پهلوی را تأمین می‌کرد - زندان‌ها از زندانیان سیاسی پر بود.

۹- ۱) امام خمینی علیه‌السلام با استفاده از امکانات تبلیغی، مصاحبه و سخنرانی جنایات حکومت پهلوی را افشا می‌کردند. ۲) امکان ملاقات مبارزان با رهبری انقلاب فراهم آمد و پیام‌های امام با شتاب بیشتری در ایران منتشر شد.

۱۰- فراهم آوردن زمینه انتقال قدرت

شماره	تاریخ ۳	رشته ادبیات و علوم انسانی	نمونه امتحان نیم سال اول										
نمره	kheilisabz.com	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	امتحان شماره ۱										
۱	(نهایی شهریور ۹۸) (نهایی فرورد ۹۹) (نهایی فرورد ۹۹) (نهایی فرورد ۹۸)		<p>۱ به خاطر بیاورید.</p> <p>الف) جمله‌های صحیح و یا غلط را مشخص کنید.</p> <p>۱- بناهای کارت پستی بیشتر به تقلید از بناهای اروپایی ساخته می‌شدند.</p> <p>۲- اولین روزنامه ایران را میرزا صالح شیرازی با عنوان کاغذ اخبار در تهران منتشر کرد.</p> <p>۳- سید جمال‌الدین اسدآبادی یکی از منادیان بیداری و وحدت اسلامی در دوره معاصر بود.</p> <p>۴- نظام حکومتی ایران تا پیش از انقلاب مشروطه، پادشاهی مطلقه و استبدادی بود.</p>										
۱	(نهایی فرورد ۹۹ - دی ۹۹)		<p>ب) کدام یک از شماره‌های سمت راست با گزینه‌های سمت چپ در ارتباط است؟</p> <table border="1" data-bbox="335 620 1195 879"> <tr> <td>۱- نویسنده کتاب تاریخ بیداری ایرانیان</td> <td>الف) قرارداد آخال</td> </tr> <tr> <td>۲- تسخیر سرزمین‌های شرق دریای خزر توسط روس‌ها</td> <td>ب) قرارداد گلستان</td> </tr> <tr> <td>۳- تقسیم ایران به دو ناحیه شمال از آن روس و جنوب از آن انگلیس</td> <td>پ) قرارداد ۱۹۱۵</td> </tr> <tr> <td>۴- تحکیم نفوذ و سلطه پایدار انگلیس در ایران</td> <td>ت) ناظم‌الاسلام کرمانی</td> </tr> <tr> <td></td> <td>ث) قرارداد ۱۹۱۹</td> </tr> </table>	۱- نویسنده کتاب تاریخ بیداری ایرانیان	الف) قرارداد آخال	۲- تسخیر سرزمین‌های شرق دریای خزر توسط روس‌ها	ب) قرارداد گلستان	۳- تقسیم ایران به دو ناحیه شمال از آن روس و جنوب از آن انگلیس	پ) قرارداد ۱۹۱۵	۴- تحکیم نفوذ و سلطه پایدار انگلیس در ایران	ت) ناظم‌الاسلام کرمانی		ث) قرارداد ۱۹۱۹
۱- نویسنده کتاب تاریخ بیداری ایرانیان	الف) قرارداد آخال												
۲- تسخیر سرزمین‌های شرق دریای خزر توسط روس‌ها	ب) قرارداد گلستان												
۳- تقسیم ایران به دو ناحیه شمال از آن روس و جنوب از آن انگلیس	پ) قرارداد ۱۹۱۵												
۴- تحکیم نفوذ و سلطه پایدار انگلیس در ایران	ت) ناظم‌الاسلام کرمانی												
	ث) قرارداد ۱۹۱۹												
۵/۰	(نهایی دی ۹۹) (نهایی شهریور ۹۸)		<p>پ) جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید.</p> <p>(گلستان - عرف - شرع - آخال)</p> <p>۱- محاکم در زمان قاجار دعاوی مدنی مانند دعوای خانوادگی، ملکی و ارث را حل و فصل می‌کردند. (نهایی دی ۹۹)</p> <p>۲- یکی از علل شروع دور دوم جنگ‌های ایران و روس، مشخص نبودن خطوط مرزی در عهدنامه بود. (نهایی شهریور ۹۸)</p>										
۵/۰	(نهایی شهریور ۹۸) (نهایی فرورد ۹۹)		<p>ت) گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید.</p> <p>۱- کدام شخصیت فرهنگی با برپایی مراکز آموزشی جدید، شرایط سوادآموزی به فرزندان تمام قشرهای مختلف جامعه را فراهم کرد؟</p> <p>(۱) امیرکبیر (۲) قائم‌مقام فراهانی (۳) حاج ملاهادی سبزواری (۴) میرزا حسن رشديه</p> <p>۲- بزرگ‌ترین دستاورد پیروزی «انقلاب باشکوه» برای پارلمان انگلستان چه بود؟</p> <p>(۱) لغو نظام سلطنتی و استقرار جمهوریت (۲) کاهش قدرت پادشاه و شاهزادگان (۳) نفی منشأ الهی سلطنت (۴) لغو امتیازات پرخرج خانواده سلطنتی</p>										
۵/۰			<p>ث) به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید.</p> <p>در دوره زندگی، به بنایی کوچک و گاهی تزئینی که در وسط باغ‌ها یا تفریحگاه‌ها ساخته می‌شد، چه می‌گفتند؟</p>										
۲	(نهایی شهریور ۹۹)		<p>۲ تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی:</p> <p>الف) بناهای کارت پستی: (نهایی دی ۹۹)</p> <p>ب) مدرسه دارالفنون: (نهایی شهریور ۹۹)</p>										
۲	(نهایی فرورد ۹۸) (نهایی فرورد ۹۹)		<p>۳ توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی:</p> <p>الف) با پیروزی انقلاب مشروطه در ایران، ایرانیان به چه دستاوردهایی رسیدند؟ (چهار مورد را نام ببرید).</p> <p>ب) مهم‌ترین تحولات اروپا در قرن ۱۹ م. که از زمینه‌ها و علل بروز جنگ جهانی اول بود، را نام ببرید.</p>										
۳	(نهایی فرورد ۹۹) (نهایی دی ۹۹) (نهایی شهریور ۹۹)		<p>۴ مقایسه پدیده‌های تاریخی:</p> <p>الف) نظام حکومتی ایران در دوران پیش از انقلاب مشروطه را با خواسته‌های ایرانیان از انقلاب مشروطه مقایسه کنید. (نهایی فرورد ۹۹)</p> <p>ب) دو اندیشه «اعتدالیون» و «دمکرات‌ها» در جریان انقلاب مشروطه و تشکیل مجلس دوم را مقایسه کنید. (نهایی دی ۹۹)</p> <p>پ) روزنامه‌نگاری در دوره قاجار پیش از مشروطه را با پس از وقوع انقلاب مشروطه مقایسه کنید. (نهایی شهریور ۹۹)</p>										

نمونه امتحان نیم‌سال اول	رشته ادبیات و علوم انسانی	تاریخ ۳	شماره
ردیف	امتحان شماره ۱	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	نمره
۵	اظهار نظر و قضاوت:	الف) به نظر شما، عمده تحولات تاریخ جهان در قرن نوزدهم، متأثر از کدام رویداد تاریخی بوده است؟ (نهایی فرداد ۹۸) ب) به نظر شما، مردم کشورهای مستعمره در قرن ۱۹ م. برای رهایی از استعمار چه اقداماتی می‌توانستند انجام دهند؟ (نهایی فرداد ۹۸) پ) به نظر شما، کشور آلمان در زمان صدراعظمی بیسمارک چگونه به سرعت در مسیر پیشرفت و اقتدار قرار گرفت؟ (نهایی شهریور ۹۹)	۳
۶	کاربست شواهد و مدارک تاریخی:	متن زیر را بخوانید و به سؤالات زیر پاسخ دهید. «در ژوئیه ۱۷۷۶م. مستعمره‌نشینان که برای کسب استقلال با انگلستان می‌جنگیدند، اعلامیه استقلال ایالات متحده را صادر کردند. در مقدمه این اعلامیه آمده است: «ما این حقایق را بدیهی می‌انگاریم که همه انسان‌ها برابر آفریده شده‌اند و آفریدگارشان حقوق سلب‌نشده‌ای معینی به آن‌ها اعطا کرده است که حق زندگی، آزادی و جست‌وجوی خوشبختی از جمله آن‌هاست...» الف) ساکنان اصلی ایالات متحده آمریکا چه کسانی بودند؟ ب) مستعمره‌نشینان با چه کسانی می‌جنگیدند؟	۲
سؤالات تشریحی			
۷	نادر افشار برای به دست گرفتن قدرت در دشت مغان چه شرایطی را مطرح کرد؟ (ذکر دو مورد کافی است). (نهایی فرداد ۹۹)	۱	۱
۸	علل شروع مرحله دوم جنگ ایران و روس در زمان فتحعلی‌شاه چه بود؟ (نهایی فرداد ۹۹)	۱	۱
۹	در نظام حکومتی ایران تا پیش از انقلاب مشروطه، شاه از چه جایگاهی برخوردار بود؟ (نهایی شهریور ۹۹)	۱	۱
۱۰	مهم‌ترین علل بروز جنگ جهانی اول چه بود؟ (ذکر دو مورد کافی است). (نهایی شهریور ۹۹)	۱	۱

۱- به خاطر بیاورید.

الف) صحیح غلط

۱- صحیح

۲- صحیح

۳- صحیح

۴- صحیح

ب) جور کردنی

۱ ← «ت»، ناظم‌الاسلام کرمانی

۲ ← «الف»، قرارداد آخال

۳ ← «پ»، قرارداد ۱۹۱۵

۴ ← «ث»، قرارداد ۱۹۱۹

پ) جای خالی

۱- شرع

۲- گلستان

ت) چهار گزینه‌ای

۱- گزینه «۴»؛ میرزا حسن رشدیه

۲- گزینه «۳»؛ نفی منشأ الهی سلطنت

ث) پاسخ کوتاه

کلاه فرنگی

۲- تعریف اصطلاحات و مفاهیم تاریخی:

الف) سبکی از معماری در دوره قاجار که در آن برخی از عناصر معماری فرنگی (اروپایی) با معماری ایرانی ترکیب و تلفیق شده و بناهایی ایجاد شده بود را بناهای کارت‌پستالی می‌گفتند.

ب) دارالفنون به همت امیرکبیر و به عنوان نخستین مدرسه عالی در ایران با هدف آموزش علوم و فنون جدید به دانشجویان ایرانی در داخل کشور بنیان نهاده شد.

۳- توصیف و فهرست مطالب تاریخی:

الف) آزادی - برابری - تدوین قانون اساسی - برپایی مجلس شورای ملی - حکومت قانون‌مند و کارآمد (حکومت مشروطه) - رشد سریع نشریات - تشکیل احزاب و گروه‌ها.

ب) ۱- تداوم و گسترش استعمار، ۲- رشد اندیشه‌های ملی‌گرای (ظهور قدرت‌های جدید)

۴- مقایسه پدیده‌های تاریخی:

الف) نظام حکومتی ایران تا پیش از انقلاب مشروطه، پادشاهی مطلقه و استبدادی بود و شاه در رأس هرم قدرت قرار داشت و از اختیارات نامحدود برخوردار بود. در این شرایط مردم ایران با انقلاب

مشروطه‌خواهان تغییر شیوه اداره کشور شدند و درصدد برآمدند که حکومت خودکامه قاجار را به سلطنتی مشروطه در چارچوب قانون و تحت نظارت نمایندگان خود در مجلس شورای ملی درآورند.

ب) اعتدالیون مذهب را سدی محکم در برابر ظلم و بی‌عدالتی می‌دانستند و اجرای شریعت را در دستور کار خود قرار داده بودند، اما دمکرات‌ها بر جدایی دین از سیاست تأکید می‌ورزیدند تا مشروطه را از جنبه‌های دینی تهی کنند و نهضت را از آرمان‌های اصیل آن دور سازند.

پ) در دوران پیش از مشروطه به دلیل ماهیت استبدادی حکومت قاجار و نبود آزادی بیان، برخی از روزنامه‌نگاران در خارج از کشور اقدام به چاپ روزنامه‌هایی به زبان فارسی کردند و نسخه‌هایی از آن‌ها به صورت مخفیانه به داخل ایران می‌رسید.

۵- اظهار نظر و قضاوت:

الف) انقلاب کبیر فرانسه یا انقلاب صنعتی

ب) در برابر ورود آن‌ها مقاومت می‌کردند یا با آن‌ها مبارزه (جنبش اعتراضی) می‌کردند.

پ) آلمان با تأسیس و توسعه مدارس و دانشگاه‌ها، برپایی صنایع جدید، بسط شبکه حمل و نقل و ارتباطات، خیلی زود به یکی از پیشروترین کشورهای اروپایی در زمینه صنعت تبدیل شد.

۶- کاربست شواهد و مدارک تاریخی:

الف) سرخ‌پوستان (ب) انگلستان

سوالات تشریحی:

۷- (۱) موروثی‌شدن سلطنت در خاندان او (۲) حمایت‌نکردن بزرگان و رؤسای طوایف از خاندان صفوی (۳) حل اختلافات مذهبی با دولت عثمانی

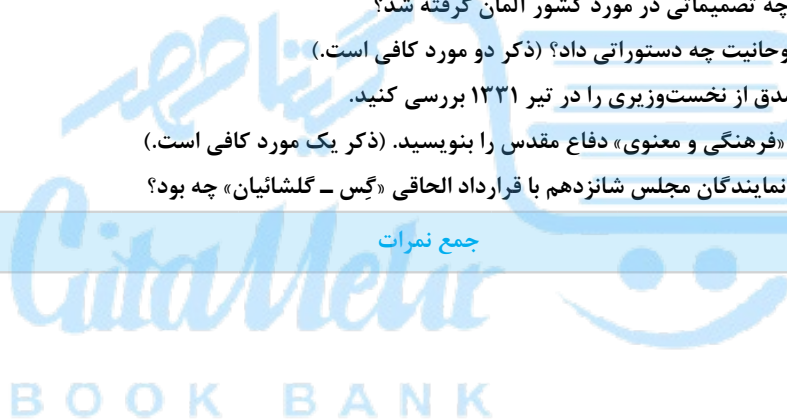
۸- مشخص‌نبودن خطوط مرزی در عهدنامه گلستان و ادعاهای ارضی جدید روس‌ها و دیگری فریاد کمک‌خواهی مردم مسلمان شهرها و روستاهایی بود که به واسطه معاهده گلستان تحت سلطه و ستم روس‌ها قرار گرفته بودند.

۹- شاه در رأس هرم قدرت قرار داشت و از اختیارات نامحدودی برخوردار بود؛ عزل و نصب مقام‌های حکومتی و اعلام جنگ و صلح از جمله اختیارات اساسی شاه به شمار می‌رفت.

۱۰- اختلافات آلمان و فرانسه، مسابقه تسلیحاتی، رقابت بر سر مستعمرات، اقدام برای توسعه نفوذ و دخالت در منطقه شبه‌جزیره بالکان

شماره	تاریخ ۳	رشته ادبیات و علوم انسانی	نمونه امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۱								
ردیف	امتحان شماره ۳	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	kheilisabz.com								
۱	به خاطر بیاورید.	۳	الف) جمله‌های صحیح یا غلط را مشخص کنید. (هر مورد ۲۵/۰) ۱- اساس کار تاریخ‌نگاری سنتی، غالباً بررسی زندگی پادشاهان و شرح فتوحات آنان بوده است. ۲- ایران پلی برای پیروزی متحدین در جنگ جهانی دوم بود. بدون استفاده از ایران سرنوشت جنگ تغییر می‌کرد. ۳- اولین نماز جمعه بعد از انقلاب اسلامی به امامت آیت الله خامنه‌ای در تهران اقامه گردید. ب) کدام‌یک از گزینه‌های سمت چپ با شماره‌های سمت راست در ارتباط است؟ (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.) (هر مورد ۲۵/۰)								
	<table border="1"> <tr> <td>۱- معاهده جداکننده افغانستان و هرات از ایران</td> <td>الف) آخال</td> </tr> <tr> <td>۲- معاهده اعطاکنده حق مصونیت قضایی (کاپیتولاسیون) به روسیه</td> <td>ب) لستان</td> </tr> <tr> <td>۳- عهدنامه جداکننده مناطق وسیع ایران در شرق دریای کاسپی (خزر)</td> <td>پ) ترکمانچای</td> </tr> <tr> <td></td> <td>ت) پاریس</td> </tr> </table>	۱- معاهده جداکننده افغانستان و هرات از ایران	الف) آخال	۲- معاهده اعطاکنده حق مصونیت قضایی (کاپیتولاسیون) به روسیه	ب) لستان	۳- عهدنامه جداکننده مناطق وسیع ایران در شرق دریای کاسپی (خزر)	پ) ترکمانچای		ت) پاریس		
۱- معاهده جداکننده افغانستان و هرات از ایران	الف) آخال										
۲- معاهده اعطاکنده حق مصونیت قضایی (کاپیتولاسیون) به روسیه	ب) لستان										
۳- عهدنامه جداکننده مناطق وسیع ایران در شرق دریای کاسپی (خزر)	پ) ترکمانچای										
	ت) پاریس										
	پ) جاهای خالی را با کلمات زیر تکمیل کنید. (دو مورد اضافی است.) (هر مورد ۲۵/۰) (فرانسه - انگلیس - میرزا حسن رشدیه - امیرکبیر) ۱- انقلاب صنعتی با اختراع و تکمیل ماشین بخار در کشور آغاز گردید. ۲- هدف از برپایی مراکز آموزشی جدید، فراهم آوردن شرایط برای سوادآموزی فرزندان همه قشرهای مختلف جامعه بود. ت) گزینه‌های مناسب را انتخاب کنید. (هر مورد ۲۵/۰) ۱- هدف از تشکیل مجمع تشخیص مصلحت نظام به فرمان امام خمینی چه بود؟ ۱) بازنگری در قانون اساسی جمهوری اسلامی ۲) اداره بهتر امور کشور در دوران جنگ ۳) حل اختلافات بین مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان ۴) بررسی صلاحیت نامزدهای انتخاباتی ۲- انگلستان در سال ۱۹۱۷ م. با صدور «اعلامیه بالفور» نظر مساعد خود را در چه زمینه‌ای اعلام کرد؟ ۱) تقسیم امپراتوری عثمانی ۲) ایجاد سرزمین یهودی در فلسطین ۳) تجزیه امپراتوری اتریش - مجارستان ۴) تشکیل حکومت پهلوی در ایران ث) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (هر مورد ۲۵/۰) ۱- اولین بار در کدام کتاب عصر قاجار نقش طبقات اجتماعی مختلف در انقلاب مشروطیت نشان داده شد؟ ۲- واقعیت قتل امیرکبیر، نخستین بار در کدام کتاب عصر قاجار بازتاب داده شده است؟										
۲	تعریف اصطلاحات یا مفاهیم تاریخی: (هر مورد ۱ نمره) الف) فاشیست‌ها: ب) استبداد صغیر:	۲									
۳	مقایسه پدیده‌های تاریخی: (هر مورد ۱ نمره) الف) نظرات «ولتر» و «مونتسکیو» دو تن از مشهورترین روشنفکران فرانسه را در دوران انقلاب با هم مقایسه کنید. ب) قانون کاپیتولاسیون در دوره محمدرضاشاه را با توافق‌نامه بین‌المللی «وین» مقایسه کنید.	۲									
۴	اظهار نظر و قضاوت: (هر مورد ۱ نمره) الف) به نظر شما، اسکان اجباری عشایر توسط رضاشاه چه نتایجی به دنبال داشت؟ ب) به نظر شما، چرا امام خمینی با تصویب‌نامه انتخابات انجمن‌های ایالتی و ولایتی مخالفت کرد؟	۲									
۵	توصیف، فهرست و طبقه‌بندی اجزا یا ویژگی‌های پدیده‌های تاریخی: (هر مورد ۱ نمره) الف) در عصر جنگ سرد اصطلاح «بلوک غرب» و «بلوک شرق» در مورد چه کشورهایی به کار برده می‌شد؟ ب) اقدامات مهم انگلستان را برای ممانعت از ملی‌شدن صنعت نفت ایران بنویسید. (ذکر یک مورد کافی است.)	۴									

شماره	تاریخ ۳	رشته ادبیات و علوم انسانی	نمونه امتحان نهایی خردادماه ۱۴۰۱	
ردیف	kheilisabz.com	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	امتحان شماره ۳	نمره
	<p>(پ) مهم ترین انگیزه و اهداف صدام از هجوم نظامی به ایران چه بود؟ (ذکر یک مورد کافی است). (ت) مهم ترین توطئه ها و تلاش های دشمنان داخلی و خارجی انقلاب اسلامی را نام ببرید. (ذکر چهار مورد کافی است).</p>			
۱	<p>۶ کاربرد شواهد و مدارک تاریخی: (هر مورد ۵/۰ نمره) «ناصرالدین شاه قاجار با هدف آشنایی با پیشرفت های اروپاییان و اخذ فناوری مدرن غربی سه مرتبه به اروپا سفر کرد. در دوران سلطنت او، تلگراف، تلفن، بانک، موزه، دوربین عکاسی و برخی دیگر از جلوه های تمدن جدید غرب علی رغم برخی مخالفت ها وارد ایران شد. ناصرالدین شاه به مقوله عکس و عکاسی علاقه فراوانی داشت و یکی از دلایل رواج آن در ایران، علاقه وی به عکاسی بود. او خود عکاسی می کرد و در این زمینه مهارت داشت.» الف) ناصرالدین شاه قاجار با چه هدفی سه بار به اروپا سفر کرد؟ ب) یکی از دلایل رواج عکاسی در ایران در دوره قاجار چه بود؟</p>			
تشریحی (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)				
۰/۵	۷ امام خمینی چه موضعی نسبت به اقدام دانشجویان در خصوص تسخیر لانه جاسوسی (سفارت آمریکا) داشتند؟			
۰/۵	۸ ایالات متحده آمریکا با چه ادعایی در جنگ جهانی دوم رسماً به متفقین پیوست؟			
۱	۹ در پیمان صلح و رسای چه تصمیماتی در مورد کشور آلمان گرفته شد؟			
۱	۱۰ رضاشاه برای تضعیف روحانیت چه دستوراتی داد؟ (ذکر دو مورد کافی است).			
۱	۱۱ علت استعفای دکتر مصدق از نخست وزیری را در تیر ۱۳۳۱ بررسی کنید.			
۱	۱۲ مهم ترین دستاوردهای «فرهنگی و معنوی» دفاع مقدس را بنویسید. (ذکر یک مورد کافی است).			
۱	۱۳ مهم ترین علل مخالفت نمایندگان مجلس شانزدهم با قرارداد الحاقی «گس - گلشائیان» چه بود؟			
۲۰	جمع نمرات			

۱- به خاطر بیاورید.

الف) صحیح غلط (۰/۷۵)

۱- صحیح (۰/۲۵)

۲- غلط، ایران در جنگ جهانی دوم پلی برای پیروزی متفقین در

جنگ بود. (۰/۲۵)

۳- غلط، آیت‌الله طالقانی (۰/۲۵)

ب) جور کردنی (۰/۷۵)

۱- «ت» معاهده پاریس (۰/۲۵)

۲- «پ» معاهده ترکمانچای (۰/۲۵)

۳- «الف» عهدنامه آخال (۰/۲۵)

پ) جای خالی (۰/۵)

۱- انگلیس (۰/۲۵)

۲- میرزا حسن رشدیه (۰/۲۵)

ت) چهار گزینه‌ای (۰/۵)

۱- گزینه «۳»؛ حل اختلاف بین مجلس شورای اسلامی و شورای

نگهبان (۰/۲۵)

۲- گزینه «۲»؛ ایجاد سرزمین یهودی در فلسطین (۰/۲۵)

ث) پاسخ کوتاه (۰/۵)

۱- تاریخ بیداری ایرانیان (اثر میرزا محمد ناظم‌الاسلام کرمانی) (۰/۲۵)

۲- حقایق الاخبار ناصری (اثر میرزا محمد خورموجی) (۰/۲۵)

۲- تعریف اصطلاحات و مفاهیم تاریخی: (هر مورد ۱ نمره)

الف) یک گروه ملی‌گرای افراطی بودند که می‌خواستند دولت تک‌حزبی

قدرتمند و متمرکز در ایتالیا ایجاد کنند. (۱ نمره)

ب) با به توپ بستن مجلس شورای ملی (به دستور محمدعلی‌شاه)

توسط لیاخوف روسی و انحلال مجلس بار دیگر در ایران استبداد

برقرار شد و این دوره که یک سال طول کشید، به دوران استبداد صغیر

معروف است. (۱ نمره)

۳- مقایسه پدیده‌های تاریخی: (هر مورد ۱ نمره)

الف) ولتر از اطاعت انسان از عقل مادی و مبارزه با خرافات سخن

می‌گفت، (۰/۵) اما مونتسکیو از تفکیک قوای سیاسی و حقوق بشر دفاع

می‌کرد. (۰/۵)

ب) براساس توافق‌نامه بین‌المللی وین، مأموران سیاسی یک کشور در

کشور دیگر از مصونیت سیاسی و قضایی برخوردارند. اما با تصویب

قانون کاپیتولاسیون در ایران، مستشاران نظامی آمریکا و خانواده‌های

آنان نیز از مصونیت سیاسی و قضایی برخوردار شدند.

۴- اظهار نظر و قضاوت: (هر مورد ۱ نمره)

الف) ضمن ایجاد ناراضیتی و خشم در بین عشایر، (۰/۵) از رونق

دامداری کشور کاست و باعث شد ایران از نظر دامی به بیگانگان

نیازمند شود. (۰/۵)

ب) چون این تصویب‌نامه موجب تضعیف اسلام (۰/۵) و افزایش نفوذ

بهاییان در حکومت می‌شد. (۰/۵)

۵- توصیف و فهرست مطالب تاریخی: (هر مورد ۱ نمره)

الف) آمریکا و هم‌پیمانانش که دارای نظام سرمایه‌داری بودند، «بلوک

غرب» (۰/۵) و شوروی و کشورهای اقماری آن به همراه کشورهای که

نظام کمونیستی بر آن‌ها حاکم بود، «بلوک شرق» نامیده می‌شدند. (۰/۵)

ب) تحریک کارگران صنعت نفت به اعتصاب گسترده از طریق منع

شرکت نفت ایران و انگلیس از پرداخت فوق‌العاده دستمزد آنان

- فرستادن کشتی‌های جنگی خود به خلیج فارس و بنادر ایران و

تهدید نظامی

- طرح شکایت از ایران در مجامع بین‌المللی

- تعطیلی شعب بانک انگلیس در ایران، خارج کردن سرمایه‌های شرکت

نفت و تحریم خرید نفت (هر مورد ۱ نمره) ذکر یک مورد کافی است.

پ) ۱- حاکمیت بر آبراه مهم اروندرود، دسترسی و تسلط بر خلیج

فارس و جدایی جزایر سه‌گانه ابوموسی، تنب کوچک و بزرگ و استان

خوزستان از ایران؛ ۲- تضعیف و نابودی انقلاب اسلامی و جلوگیری

از انتشار افکار انقلابی در میان مردم عراق و مسلمانان سایر کشورها؛

۳- رسیدن به رهبری جهان عرب و ایفای نقش ژاندارمی در منطقه.

(هر مورد ۱ نمره) ذکر یک مورد کافی است.

ت) ۱- ایجاد آشوب و ناامنی ۲- ترور شخصیت‌ها و مردم انقلابی ۳- حمله

نظامی آمریکا به طیس ۴- طراحی کوتا ۵- نفوذ (هر مورد ۰/۲۵ نمره) ذکر

چهار مورد کافی است.

۶- کاربست شواهد و مدارک تاریخی: (هر مورد ۰/۵ نمره)

الف) با هدف آشنایی با پیشرفت‌های تمدنی اروپا (۰/۲۵) و اخذ فناوری

مدرن غربی بود. (۰/۲۵)

ب) علاقه فراوان ناصرالدین‌شاه به عکاسی بود. (۰/۵)

سؤالات تشریحی: (علل، دلایل، آثار، نتایج و پیامدهای تاریخی)

۷- این اقدام دانشجویان را تأیید کرد (۰/۲۵) و آن را انقلاب دوم

خواند. (۰/۲۵)

۸- با ادعای حمله ژاپنی‌ها (۰/۲۵) به ناوگان آمریکا در اقیانوس آرام (۰/۲۵)

۹- براساس این پیمان، مستعمرات آلمان میان متفقین تقسیم شد

و بخش‌هایی از خاک این کشور به فرانسه و لهستان واگذار گردید. به

علاوه، آلمانی‌ها ملزم به پرداخت غرامت به دولت‌های متفق و محدود

نگه‌داشتن توان نظامی خود شدند.

۱۰- روحانیون لباس‌های مخصوص خود را کنار بگذارند.

- به دستور وی، دفترخانه‌های شرعی تعطیل شدند.

- دخالت روحانیون در مسائل اجتماعی اکیداً ممنوع اعلام شد. (هر مورد ۵/۰ شماره)

ذکر دو مورد کافی است.

۱۱- مصدق برای کاستن نفوذ و قدرت دربار و مقابله با کارشکنی‌هایی

که در اداره امور کشور صورت می‌گرفت، از محمدرضا شاه خواست که

اختیار وزارت جنگ و فرماندهی ارتش را به او بسپارد. چون شاه با این

تقاضا مخالفت کرد، او از مقام خود استعفا نمود.

۱۲- ۱- تقویت اعتماد به نفس و احساس خودباوری و بروز خلاقیت در

میان جوانان ایرانی

۲- تثبیت اقتدار نظام جمهوری اسلامی در دفاع از تمامیت ارضی کشور

(هر مورد ۱ شماره) ذکر یک مورد کافی است.

۱۳- نادیده گرفتن حقوق مادی مردم ایران؛ حاکمیت ملی و استقلال

کشور را به نوعی نقض می‌کرد و به تسلط بیگانگان بر منابع و صنعت

نفت مشروعیت می‌بخشید. (هر مورد ۵/۰ شماره) ذکر دو مورد کافی است.

